

N:o 79.

Ank. till Riksd. Kansli den 8 Maj 1877, kl. 8 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt fråga om upphäfvande af hofveriskyldigheten till kungsgårdar och militieboställen.

(I. A.)

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till Stats-Utskottets behandling remitterad motion (N:o 127) har Herr *Åke Andersson* föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att all slags hofveriskyldighet till kungsgårdar och militieboställen upphäfves, samt ställa ett anslag af 5,000 kronor till Kongl. Maj:ts disposition för att bereda ersättning åt den eller dem, som ännu egde anspråk på ersättning för mistade tjänstbarheter af berörda egenskap.

I anledning häraf får Utskottet erinra, huru som Riksdagen i underdånig skrifvelse den 8 Maj 1872, på grund af i ämnet väckta förslag — under anförande, bland annat, att, jemlikt Rikets Ständers vid 1853—1854 årens riksmöte fattade, af Kongl. Maj:t den 8 September 1854 i nåder gillade beslut, ifrågavarande till vissa kungsgårdar och militieboställen i Skåne utgående, ursprungligen obegränsade, men sedermera till vissa arbetsprestationer, såsom upplöjandet af en viss jordrymd, inbergandet af grödan å en viss åker, transporter af vissa quantiteter spannmål eller ved m. m. för hvarje hemman eller hemmansdel bestämda arbets- eller hofveriskyldighet, hvilken vid en af numera aflidne Kammarrådet L. E. Cassel, jemlikt nådigt förordnande, år 1844 verkställd undersökning uppskattats till visst antal dagsverken, skulle upphöra mot det att de arbetsskyldige i stället utgjorde dels den hemmanen åliggande, mot arbetsskyldigheten förut afkortade, indelta räntan och dels derutöfver en vid nämnda undersökning efter de beräknade dagsverkenas antal på vissa grunder bestämd årlig afgäld, samt att till

följd af detta beslut, utaf de till kungsgårdar och militieboställen ursprungligen arbetsskyldiga $143\frac{7}{8}$ mantal, $77\frac{3}{8}$ mantal blifvit befriade från utgörande af dagsverken in natura, hvaremot, i anledning deraf att innehafvarne under uppgift, bland annat, att den ifrågasatta ersättningen vore för hög, vägrat att ingå på de föreslagna villkoren, arbetsskyldigheten kvarstode för $66\frac{5}{2}$ mantal — hos Kongl. Maj:t anhållit, att då det ej syntes oantagligt, att det af de ännu arbetsskyldige för deras vägran att på regleringen ingå sålunda anförda skäl icke saknade all grund, i det genom vid jordbruket i allmänhet införda förbättrade arbetsmetoder och andra förhållanden en lindring sannolikt åstadkommits i den arbetshemmanen åliggande arbetsskyldighet, sådan densamma med ledning af då för handen varande förhållanden utaf Kamrarrådet Cassel, enligt hvad af handlingarne inhemtats, till de arbetsskyldiges belåtenhet uppskattats, samt en förnyad undersökning och uppskattning af de tjänstbarheter, som åläge de ännu arbetsskyldige, jemte derefter lämpad jemkning af de för befrielsen derifrån fastställda grunder alltså torde kunna vara af omständigheterna påkallad, på det att den ännu återstående arbetsskyldighetens af många skäl önskvärda afskaffande måtte kunna åvägbringas, Kongl. Maj:t täcktes låta efter förnyad undersökning uppgöra och till Riksdagen afgifva förslag dels derom, att Rikets Ständers beslut om upphörande af dagsverksskyldighetens utgörande in natura måtte komma till tillämpning å de hemman och gatehus i Skåne, för hvilka arbetsskyldigheten ännu kvarstode, och dels om den ersättning, som för sådant fall erfordrades, derest icke rättigheten att disponera de ifrågavarande dagsverken befundes kunna upphöra utan annan ersättning än den, som kunde varda de arbetsskyldige till utgifvande ålagd.

Enligt hvad Utskottet inhemtat har, i anledning af berörda skrifvelse, Kongl. Maj:t från Kongl. Kammarkollegium och Kongl. Arméförvaltningen infortrat yttrande; och hafva bemälda embetsverk uti ett den 22 Februari 1875 afgifvet gemensamt underdånigt utlåtande — jemte öfverlemnande af ett utaf Kammarkollegii andra provinskontor den 17 December 1874 afgifvet memorial, hvilket dels innehölle uträkningar af värdet efter medium af 1862—1871 årens markegångspris å de dagsverken, hvartill Kamrarrådet Cassel uppskattat hvarje arbetslags eller hofveris tjänstbarheter, dels ock utvisade den årliga spanmåls- eller penningefgift, mot hvilken egarne af arbetshemmanen samt de under Löfvestads kungsgård dagsverksskyldiga gatehus erbjudits befrielse från arbetsskyldigheten in natura — anført att, hvad särskildt anginge de till Hjelmshults, Svabesholms och Bäckaskogs kungsgårdar dagsverksskyldiga gatehus, denna skyldighet kunde upphöra mot lösen för dagsverken efter markegång enligt Kongl. brefvet den 15 Mars 1861, samt att, då de af provinskontoret uträknade värden å arbets-

hemmanens prestationer icke obetydligt öfverstege de värden, hvartill desamma af Kammarrådet Cassel uppskattats, och skilnaden kunde anses motsvara den lindring, som för arbetshemmanen åstadkommits genom vid jordbruket införda förbättrade arbetsmetoder och dylikt, kollegierna ansåge Riksdagens omförmälda anhållan om förnyad undersökning och uppskattning af dessa prestationer icke böra till någon åtgärd föranleda, hvarjemte, derest i sammanhang med grundskatternas afskrifning äfven mera nämnda arbetskyldighet blefve småningom afskrifven, all anledning saknades till en sådan undersökning och uppskattning; och är förevarande ärende fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Då således denna fråga är föremål för Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet, anser Utskottet någon förnyad framställning till Kongl. Maj:t i detta ämne icke erfordras, hvadan Utskottet hemställer,

att Herr Åke Anderssons ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 Maj 1877.

På Stats-Utskottets vägnar:

CARL EKMAN.